

Nr 245.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken; given Stockholms slott den 5 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott, och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken.

Härigenom förordnas, att 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken, såsom dessa paragrafer lyda enligt förordningen den 19 juni 1917, skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Å enskilde — — — nedan stadgas.

Skall avverkningen ske för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten är belägen, eller angränsande skifteslag, vare tillstånd icke erforderligt. Ej heller erfordras tillstånd i fråga om virke, som försålts antingen till livsmedelsnämnd eller annan sådan kommunal myndighet eller ock till enskilda förbrukare för att inom denna förordnings tillämpningsområde användas till brännved för oundgängligt husbehov, dock att innehavare av avverkningsrätt endast med fastighetsägarens särskilda samtycke må verkställa dylik avverkning; skolande sålunda avverkat virke före avforslingen upphuggas till ved.

Virke, som avverkats enligt andra stycket av denna paragraf, må ej försågas å sådan såginrättning, där sågning för export äger rum (exportsåg), så framt det ej stämplats efter ty nedan sägs.

9 §.

Bedriver — — — värde.

Innefattar — — — sagt.

Låter någon, i strid mot föreskriften i 1 § andra stycket andra punkten, bortföra virke, innan det upphuggits till ved, eller, i strid mot föreskriften i tredje stycket av samma paragraf, försåga ostämplat husbehovsvirke å exportsåg, straffes med böter från och med tio till och med två hundra kronor. Lag samma vare, där någon bryter mot sådan föreskrift om tillsyn å avverkning, som skogstjänsteman enligt 3 § andra stycket meddelat, eller i strid mot vad i samma stycke är stadgat kolar eller avför träd, som ej blivit uppmätt och stämplat.

*Utdrag av protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
5 april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anförde:

Historik.

Den 18 juni 1915 utfärdade Kungl. Maj:t med riksdagen förordning om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken, att träda i kraft den 1 januari 1916. Genom förordning den 19 juni 1917, som trädde i kraft den 24 juni samma år, gjordes jämlikt riksdagens beslut vissa ändringar i förstnämnda förordning. I ingivna framställningar har nu gjorts gällande, att de år 1917 beslutade förändringarna i förordningens 1 § skulle vara skadliga för skogens bestånd och leda till skogsskövling ävensom att olägenheter uppstått genom frånvaron av övergångsbestämmelser, som reglerade förhållandet mellan skogsägare och innehavare av avverkningsrätt.

Enligt förenämnda förordning den 18 juni 1915 fick inom förordningens tillämpningsområde avverkning av växande barrträd, vilka på grund av sin storlek hemfölla under förordningens bestämmelser, ej äga run utan tillstånd annat än för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten var belägen, eller angränsande skifteslag. Denna bestämmelse verkade såsom en inskränkning uti den förfoganderätt, som jämlikt den förut gällande förordningen den 24 juli 1903 angående åtgärder till förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län intill den 1 januari 1916 tillkommit fastighetsägare inom ifrågavarande delar av landet beträffande skogen å hans ägor. Den hade föranletts av de upprepade fall av verklig skogsskövling, som på senare tider ägt rum, i samma mån efterfrågan och pris stegrats på så kallat undermåligt virke för förbrukning inom Västerbottens och Norrbottens län, och mot vilka förordningen den 24 juli 1903 icke utgjort tillräckligt hinder. Därjämte tillades enligt riksdagens beslut i slutet av förordningen den 18 juni 1915 föreskrift om, att för fastighet, som vore besvärad av avverkningsrätt, upplåten före förordningens trädande i kraft, avverkningsbeloppet, varom talades i förordningens 3 §, ej finge sättas högre än på grund av ditills tillämpade regler skolat ske, där ej mellan fastighetsägaren och avverkningsrättshavaren annorlunda överenskommit.

Emellertid visade det sig snart nog efter det förordningen den 18 juni 1915 trätt i kraft, att befolkningen inom orterna hade svårt att finna sig uti de restriktioner densamma medfört. Sålunda hemställde Västerbottens läns landsting och hushållningssällskap uti huvudsakligen med varandra överensstämmande skrivelser av respektive den 25 september och den 25 november 1916 bland annat, att Kungl. Maj:t måtte omedelbart vidtaga sådana åtgärder, att möjligheten för befolkningen å centralplatser inom länets kustland att erhålla nödigt byggnadsvirke och bränsle från orten måtte bliva ökad.

Uti sitt över dessa framställningar den 17 februari 1917 avgivna utlåtande ansåg sig domänstyrelsen, jämväl med hänsyn till vad vederbörande överjägmästare uti sina i ärendet avgivna yttranden anfört, böra hemställa om följande tillägg till 1 § av senast nämnda förordning: »Sådant tillstånd vare ej heller erforderligt i fråga om till kastved upphugget virke, vilket försålts till enskilde inom orten för egen förbrukning.»

Den 16 april 1917 avlät Kungl. Maj:t proposition till riksdagen, nr 284, med förslag till vissa ändringar i 1915 års förordning. Enligt detta förslag skulle i 1 § tilläggas, att tillstånd till avverkning ej er-

fordrades, »där det avverkade virket skall upphuggas till ved för att inom det område, där denna förordning äger tillämpning, användas för oundgängligt husbehov». Dåvarande departementschefen motiverade denna ändring med att från skogsförvaltningens sida vitsordats, att större frihet än vad då rådde i avseende å avverkning av ved till bränsle icke komme att medföra någon fara för ungsbogen, och att dylik frihet skulle i sin mån bidra till den bekymmersamma bränslefrågans lösning. Departementschefen förklarade sig med allenast redaktionella jämkningar ansluta sig till domästyrelsens förslag. Riksdagen godkände i oförändrat skick Kungl. Maj:ts förslag.

Någon övergångsbestämmelse ifrågasattes icke under detta ärendes förberedande behandling och blev ej heller intagen i förordningen den 19 juni 1917.

*Inkomna
framställningar
och utlåtanden.*

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu skogsingenjören i Umeå skogsvårdsområde Nils Almlöf framhållit, hurusom för vissa skogsägare inom ifrågavarande delar av riket den år 1917 vidtagna ändringen uti 1 § av nämnda förordning medfört menliga följder, i det att därigenom dels skapats möjlighet att med nu rådande höga priser å brännved opåtalat fullständigt skövla vissa skogar, vilka genom sin belägenhet intill kommunikationsled särskilt lämpade sig för försäljning av dylikt virke, dels beretts innehavare av avverkningsrätt å sådana skogar, upplåten efter den 1 januari 1916 men före den 24 juni 1917, en oberäknad vinst i form av rätt till avverkning av ved av växande barrträd för husbehov inom förordningens tillämpningsområde utan föregående utsyning, utan att samtidigt meddelats bestämmelser avsedda att tillgodose avverkningsrättsupplåtarens rättssäkerhet.

Till följd av remiss har domänstyrelsen avgivit utlåtande häröver den 15 december 1917 och därvid överlämnat inhämtade yttranden av överjägmästarna i Övre Norrbottens, Nedre Norrbottens, Skellefteå och Umeå distrikt. Styrelsen har, efter erinran om sitt den 17 februari 1917 framlagda, här ovan återgivna förslag till formulering av nu ifrågavarande bestämmelse i 1 §, anfört huvudsakligen följande:

»Domänstyrelsen får i detta sammanhang framhålla, att styrelsen ansåg, att uti den föreslagna bestämmelsen, att veden skulle vara upphuggen till kastved, skulle ligga en begränsning av dess användning uteslutande för avsett ändamål, samt att den omständigheten, att veden före avverkningen skulle vara såld till enskilde inom orten för eget husbehov, skulle förhindra dessa vedavverkningar att taga en sådan omfattning, att någon skogsskövling skulle därav föränledas.

Såsom en konsekvens härav ansåg styrelsen ej heller, att med anledning av

de då förordade förändringarna uti ifrågasatt förordning något särskilt tillägg, som inskränkte en avverkningsrättsinnehavares nyttjanderätt till skogen till samma omfång som före tiden för de ifrågasatta ändringarnas ikraftträdande, vore av nöden, så mycket mindre som någon i avsevärd grad utsträckt rätt till skogens nyttjande utan föregående utsyning ej var att förvänta med anledning av de då föreslagna ändringarna, vilka avsågo att bereda möjlighet för enskilda inom orten att vid hastigt påkommande behov av brännved få detsamma fyllt utan den tidsödande omgång, som en utsyning enligt förordningen kunde komma att medföra.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att de större vedförbrukarnas inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland behov av bränsle kan anses så konstant, att för tillfredsställande av detsamma avverkning av vedskog måste i god tid planeras, varav följer, att skogsägaren i dylikt fall också bör kunna taga i betraktande den tid, som åtgår för utsyning av vedskogen och förty utan olägenhet underkasta sig besväret med densamma och ingivande av ansökning därom.»

Sedan styrelsen omförmäلت, hurusom i propositionen till 1917 års riksdag styrelsens redaktionsförslag undergått jämkningar, på sätt jag redan omnämnt, har styrelsen fortsatt sålunda:

»Dessa jämkningar i domänstyrelsens förslag hava emellertid till sina konsekvenser visat sig ej vara inskränkta till allenast en ändring av själva ordalagen utan i stället medfört i det närmaste en återgång till de förhållanden, som voro rådande före år 1916 inom dimensionslagens tillämpningsområde och vilka man avsett att förhindra genom förordningen den 18 juni 1915. Visserligen är allt fortfarande användningen av ostämplat husbehovsvirke av undermålig skog, avsett till byggnadsändamål, begränsad, men den ökade efterfrågan på brännved, som på senaste tiden inträtt till följd av brist på annat bränsle, har medfört, att med den lydelse 1 § i dimensionslagen nu erhållit en hel del till kommunikationsled väl belägna skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland numera kunna opåtalt skövlas, i synnerhet som ju allmänheten, sedan ur domänstyrelsens förslag till ändring uti nämnda paragraf borttagits orden 'till enskilde inom orten för egen förbrukning', måste bibringas den uppfattningen, att med 'oundgängligt husbehov' i förordningen avses tillfredsställande av jämväl sådant behov av brännved, som förefinnes vid exempelvis de stora truppförbanden i Boden, tegelbruken i samma trakt och andra industrianläggningar där invid samt statens järnvägars distriktsförvaltning i Luleå med flera för att endast nämna några av de institutioner och anläggningar inom dimensionslagens tillämpningsområde, vilka årligen förbruka tusentals kubikmeter brännved. Det är också lätt att inse, att med den tolkning, som sålunda torde i ett flertal fall hava givits åt 1 § i dimensionslagen, sådan densamma nu lyder, vissa vådor kunna därav följa, och att en innehavare utav sådan avverkningsrätt å skogar, varom här är fråga, som förvärvats efter den 1 januari 1916, genom förordningen den 19 juni 1917 erhållit betydligt större valuta än vare sig denne eller avverkningsrättsupplåtaren avsett. Skogsingenjören Almlöfs nu föreliggande framställning torde därför ingalunda få anses sakna fog.

Av de i ärendet hörda fyra överjägmästarna hava två vitsordat, att fara för skogsskövling föreligger på grund av den lydelse 1 § i dimensionslagen erhållit genom förordningen den 19 juni 1917, medan samtliga uttalat sig för en komplet-

tering av sistnämnda förordning i överensstämmelse med förordningen den 18 juni 1915 i avsikt att tillförsäkra en avverkningsrättsupplåtare nödigt rättsskydd.

Redan innan skogsingenjören Almlöfs skrivelse remitterades till styrelsen, har styrelsen ej varit främmande för den uppfattningen, att skogsskövling inom dimensionslagens tillämpningsområde ingalunda vore utesluten i vissa fall, sedan 1 § erhållit nu förändrade lydelse, ävensom att Västerbottens läns landsting och hushållningsällskap med sina förut omnämnda underdåniga skrivelser av år 1916 sannolikt ej avsett en så genomgripande befrielse från utsynings tvång vid avverkning av brännved, som nu blivit fallet.

Domänstyrelsen, som visserligen till fullo inser det mindre lämpliga uti att vidtaga upprepade ändringar uti författningar i allmänhet och särskilt skogslagarna, kan emellertid ej underlåta att framhålla vådan av att, jämväl med hänsyn till nu rådande oerhört höga priser å brännved, fortfarande bibehålla den nuvarande lydelsen av 1 § i dimensionslagen. En ändring synes därför vara önskvärd, och synes det då kunna vara till fyllest, om sista delen av första meningen i andra stycket av sagda paragraf erhöle följande lydelse:

'Skall avverkning — — — icke erforderligt, ej heller i fråga om virke, som, försålt till enskilda inom orten för eget oundgängligt husbehov, upphugges till kastved före dess avforsling. Virke efter — — — nedan sägs.' Visserligen torde med en sådan formulering av nämnda paragraf icke varje försök till skogsskövling vara uteslutet, men vill domänstyrelsen ändå hålla före, att mycket därmed vore vunnet, och lärer nog ett eller annat åtal med anledning av överträdelse av dessa bestämmelser snart skaffa helgd åt desamma.

I fråga åter om det rättsskydd en avverkningsrättsupplåtare bör äga rättighet att fordra av en skogslag i sådant hänseende, att lagen icke giver avverkningsrättsinnehavaren större rätt till skogens nyttjande än som av upplåtaren avsetts, kan det nog synas, som om skogsingenjören Almlöfs hemställan om kompletterande tillägg i nämnda hänseende till förordningen den 19 juni 1917 vore befogad. Domänstyrelsen vill emellertid i detta avseende erinra, dels att det numera ej torde inträffa, att avtal om upplåtelse av skog-avverkningsrätt inom dimensionslagens tillämpningsområde komma till stånd på andra förutsättningar än enligt gällande dimensionslag, dels att sådana tilläggsbestämmelser, som i den underdåniga framställningen avsetts, ej kunna råda bot för vad som redan skett eller beträffande avtal om avverkningsrätt, ingångna efter den 1 januari 1916 men före den 24 juni 1917, dels ock slutligen att det synes styrelsen otänkbart att, sedan i 1 § av en förordning medgivits fri förfoganderätt över skog avsedd för visst ändamål, uti ett tillägg till förordningen meddela bestämmelser om inskränkning uti denna fria förfoganderätt, så snart densamma övergått till annan person än fastighetens ägare.»

Domänstyrelsen har på grund härav hemställt, att 1 § i mera-nämnda förordning måtte ändras på det sätt styrelsen nu föreslagit samt att skogsingenjören Almlöfs framställning i övrigt icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Under det nyssnämnda ärende var föremål för domänstyrelsens behandling inkom till Kungl. Maj:t en skrift från hemmansägaren Olov

Brändström i Långåker i Sävars socken av Västerbottens län, vari denne anförde, att sedan han år 1901 för att inköpa hemmanet nödgats till andra personer upplåta avverkningsrätten på 20 år till viss del av hemmansskogen för 400 kronor samt avverkningsrättsinnehavarna ej mindre upprepade gånger företagit stora avverkningar och därvid tillvaratagit virke för nära 3,000 kronors värde än även år 1915 fått utstämplade ytterligare 2,000 träd, de uppgivit sig hava för avsikt att med stöd av 1917 års författningsändring till ved kalavverka all kvarvarande användbar skog. Brändström anhölle nu om sådan ändring i författningen, att avverkningsrättsinnehavare icke måtte kunna på dylikt sätt ruinera ett hemman.

Efter hörande av vederbörande skogsingenjör och överjägmästare, vilka tillstyrkt framställningen, har domänstyrelsen i utlåtande den 31 december 1917 åberopat sitt förut återgivna utlåtande över skogsingenjören Almlöfs framställning.

Utlåtande över Almlöfs och Brändströms framställningar har efter erhållen remiss avgivits den 17 januari 1918 av länsstyrelsen i Västerbottens län efter hörande av länets skogsvårdsnämnd och överjägmästaren i Umeå distrikt.

Skogsvårdsnämnden har velat göra gällande, att den ifrågasatta författningsändringen vore obehörlig. I allmänhet torde nämligen numera en skogsägare, som upplåte skog till avverkning, i kontraktet bestämma dimensionerna å virket ävensom övriga villkor eller åtminstone begagna ordalydelsen: »enligt *nu* gällande skogslag». Därigenom vore han skyddad för varje lagändring. Men även om detta icke skett, skulle han icke varit bättre skyddad, ifall 1917 års ändring icke kommit till stånd. Då han nämligen enligt 1915 års förordning hade rätt att avverka ostämplad skog för husbehov inom skifteslaget och angränsande skifteslag och att efter stämpling avverka skog till användning var som helst, hade det givetvis ej funnits någon möjlighet att kontrollera, vilken ved, som härletts från stämplad eller ostämplad skog, i all synnerhet som avverkaren troligen ej underlåtit att blanda de olika vedslagen med varandra ävensom uttagit en del av de stämplade nedre stamdelarna till pappersved och props. Den omständigheten, att något brottsligt förfarande med den ostämplade veden icke förelegat, förrän vedlasset förts utanför det angränsande skifteslagets yttre gräns, hade ytterligare försvårat kontrollen. Härav ansåge nämnden framgå, att redan bestämmelserna i 1915 års förordning i praktiken stått utanför möjlighet till kontroll och att 1917 års förändring alltså ej kunnat för skogsägare,

som upplåtit avverkningsrätt, medföra avsevärda, om ens några ytterligare förluster. — Domänstyrelsens ändringsförslag syntes mindre tilltalande och innehölle även okontrollerbara bestämmelser.

Överjägmästaren i Umeå distrikt har gent emot detta skogsvårdsnämndens yttrande anfört huvudsakligen följande:

Skogsvårdsnämnden syntes sakna kännedom om att genom ifrågavarande lucka i lagstiftningen skada i många fall redan skett av särdeles allvarlig art och att det här gällde konkreta, ej uppkonstruerade fall i skogsstatens tjänstgöring, vilka gjort framställningen nödvändig.

Skogsvårdsnämndens uppgift, att skogsägare säkerligen i avverkningskontrakt använde orden: »enligt nu gällande skogslag», vore ej med verkligheten överensstämmande. Det vanliga vore, att i de avverkningsrättskontrakt, som företeddes för vederbörande skogsingenjör, »all skog» utan förbehåll — ofta ej ens husbehovs virke undantaget — eller »all skog, som lagligen får avverkas» upplåtes på avverkningsrätt. Begränsningen till viss dimension, som för någon tid tillbaka varit allmän, vore nu mycket sällsynt, sedan småvirket blivit avsättningsbart ned till nära nog minsta tänkbara dimension.

Vad som anförts angående omöjligheten av kontroll syntes knappast behöva bemötas. Skogsvårdsnämnden syntes utgå från den väl långt gående förutsättningen, att avverkningsrättsinnehavare utan hänsyn till lagar och författningar och i förlitande på kontrollsvårigheten icke skulle tveka att göra sig skyldiga till skogsåverkan. Det borde väl emellertid icke behöva framhållas, att här icke vore tal om lagöverträdelser utan endast om att få en olycklig lagbestämmelse ändrad så, att den icke kunde ge anledning till skogsskövling med laglig rätt. Fall uppgåves till och med hava inträffat, där skogsägaren betalat avverkningsrättsinnehavaren, för att denne ej skulle begagna sin lagliga rätt att skogsskövla.

Skogsvårdsnämndens påstående, att kontroll vore omöjlig, även om klart lagförbud funnes, vore givetvis alldeles oriktigt. Förvisso vore den hemmansägare, som såge sin skog hotad att skövas av avverkningsrättsinnehavare, istånd att utöva fullt effektiv kontroll, även om rådande personalbrist inom skogsstaten måhända skulle understundom försvåra sådan från skogsstatens sida.

Av särskild vikt syntes emellertid vara, att begreppet »oundgängligt husbehov» närmare definierades. Här gällde ju icke att tillgodose endast den enskildes oundgängliga husbehov utan till viss grad även det allmänna Ortsbehovet såsom för skola, kyrka, sjukstuga, läroverk, tingshus o. s. v., varemot dit icke borde räknas industriella anläggningar, järnvägar, ångbåtar, regementen o. s. v. Först och sist gällde det dock att i en given lagbestämmelse få sådan ändring, att icke med lagligt skydd skogsskövling kunde fortgå och antaga än större omfattning.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har för egen del anfört väsentligen följande:

»Av den i ärendet förebragta utredningen finner befallningshavanden framgå, att en lucka föreligger i nu gällande lagstiftning, som på beklagligt sätt är ägnad att gynna uppskövning av mindre omtänksamma skogsägare samt medföra våda

för en avsevärd skogsskövling, och det synes därför vara angeläget, att erforderlig rättelse snarast kommer till stånd. — — —.

Ingen av de sålunda (av domänstyrelsen) framställda invändningarna synes emellertid böra tillmätas vitsord.

Det inträffar nämligen helt säkert synnerligen ofta, att skogsavverkningsrätt upplåtes på så sätt, att genom avtalet, som i regel slutes mellan en hemmansägare och en skogsspekulant eller dennes ombud utan något opartiskt kompetent biträde och som därför blir skäligen otillfredsställande formulerat, upplåtes 'all skog' eller 'all skog, som lagligen får uttagas', bägge formuleringarna av beskaffenhet, att avverkningsrättshavaren obehörigen gynnas genom en sådan lagändring, som genomförts enligt förordningen den 19 juni 1917. Domänstyrelsens uppfattning, att skadan redan skulle vara skedd och att sålunda en tilläggsbestämelse nu i allt fall skulle komma för sent, förefaller befallningshavanden lika litet hållbar inför det faktum, att gällande lag medgiver upplåtande av avverkningsrätt på fem år. En avverkningsrätt, som upplåtits under år 1916 eller 1917, kan sålunda tillämpas ännu lång tid — i flertalet avverkningskontrakt torde giltighetstiden sättas till maximum. Avverkningsrättshavarna torde därjämte med få undantag ännu icke hava medhunnit att utnyttja den större frihet, som genom ifrågavarande författningsändring yppats. Förordningen härom utfärdades först den 19 juni 1917. Under sommarmånaderna bedrivs i regel inga enskilda avverkningar, och under innevarande vinter är tillgången på arbetskraft, foder m. m. så begränsad, att avverkningarna högst avsevärt försvåras, helst bränslekommissionen till sina avverkningar tagit i anspråk den bästa arbetskraften och är gynnad i fråga om fodertilldelning m. m. Under den tid, berörda lagändring varit gällande, har sålunda av rent praktiska skäl någon mera betydande skogsskövling ännu ej hunnit äga rum med stöd av densamma, vartill kommer att, såsom förut anmärkts, skogsspekulanterna ännu icke torde mera allmänt hava kommit underfund med de vinstmöjligheter, som den förändrade lagstiftningen helt opåräknat öppnat för dem. Anmärkningen, att en bestämmelse sådan som den föreslagna vore 'otänkbar', lärer få förfalla, då dess motsvarighet redan fanns i den föregående lagstiftningen i ämnet.

Av vad ovan anförts finner befallningshavanden framgå, att ett tillägg till förordningen av föreslaget innehåll skulle vara av omständigheterna synnerligen påkallat.

Vad angår domänstyrelsens förslag till förändrad lydelse av dimensionslagens 1 § i ändamål att inskränka rätten att utan utsyning till oundgängligt husbehov avverka skog till ved, synes detta förslag icke kunna förordas, sådant detsamma formulerats av domänstyrelsen. Någon anledning att medgiva försäljning blott till enskilda torde nämligen icke finnas. Även det allmänna *ortsbehövet* såsom till skolor, kyrkor, tingshus, kommunalhus, sjukstugor, fackföreningslokaler, goodtemplarhus m. fl. bör fortfarande kunna tillgodoses. För övrigt har befallningshavanden sig icke bekant, att vare sig ortens skogstjänstemän, domstolarna eller befolkningen — såsom domänstyrelsen vill göra gällande — tolkat begreppet 'oundgängligt husbehov' därhän, att detsamma i detta sammanhang skulle avse jämväl industriella anläggningar, kommunikationer, regementen o. d. Ett förtydligande av lagstadgandet i nämnda del synes dock önskvärt.

På grund av vad sålunda anförts får befallningshavanden hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte i proposition till innevarande års riksdag föreslå tillägg till

ifrågavarande förordning i syfte att i fråga om fastighet, som är besvärad av avverkningsrätt, upplåten under tiden 1 januari 1916—23 juni 1917, avverkningsinnehavaren icke må lämnas större rätt till skogens nyttjande än som kunde ske enligt vid upplåtelsen gällande lagstiftning.

Tillika får befallningshavanden förorda bifall till överjägmästarens förslag om dels ett förtydligande och närmare angivande angående vad som med författningens uttryck 'oundgängligt husbehov' skall avses, och dels föreskrift att avverkningsrättshavare ej må tillåtas utöver eget husbehov utnyttja sin avverkningsrätt annorlunda än efter utsyning av vederbörande skogsstatstjänsteman¹⁾.»

Länsstyrelsen i Norrbottens län har efter inhämtande av yttrande av skogsingenjören i Luleå skogsvårdsområde i utlåtande den 19 januari 1918 yttrat sig sålunda:

»I skogsingenjören Almlöfs skrivelse hava uttalats farhågor för att genom 1917 års lagändring innehavare av avverkningsrätt, som förvärvats efter ikraftträdande av 1915 års förordning, skulle beretts möjlighet och formell rätt att utnyttja avverkningsrätten utöver vad gällande förordning vid rättens upplåtelse medgav och vad mellan parterna avsetts. Enligt vanliga civilrättsliga regler torde emellertid beträffande ett avverkningskontrakt, varigenom en skogsägare upplåtit avverkningsrätten till exempelvis 'allt undermåligt virke, som enligt gällande lag får avverkas' eller till 'undermåligt virke, som lagligen får avverkas', avverkningsrättsägaren icke äga att tillgodogöra sig virke i större utsträckning än som den vid tiden för avverkningsrättens upplåtelse gällande lagstiftning medgav. En skogsägare, som får sin skog skövlad eller visar skäl att fara föreligger för dess skövlande av en avverkningsrättsägare med dylikt kontrakt, äger givetvis hos vederbörande överexekutor påkalla handräckning för stävjande av tilltaget, och domstols blivande behandling av saken torde otvivelaktigt bereda skogsägaren hans behöriga skydd. Enligt tillgängliga prejudikat lär icke utan vidare få tagas för givet, att genom vanliga skogsavverkningskontrakt upplåtes även den undermåliga skogen, utan torde nog för ett tillgodogörande av denna erfordras särskilt förbehåll i kontraktet. — Om sålunda en avverkningsupplåtare icke lär stå maktlös gent emot en avverkare, som, på sätt i skogsingenjören Almlöfs skrivelse befarats, försöker tillskansa sig vad som ej åt honom upplåtits, så kan det dock måhända icke vara ur vägen, att lagtexten förtydligas, så att missförstånd undvikas. Allmänna åklagare och skogsstatens tjänstemän lära icke sakna befogenhet att, sedan de förvissat sig om att den verkligen upplåtna avverkningsrätten överskridits, beträffande avverkningen vidtaga de tjänsteåtgärder, som på dem enligt 1915 års författning ankomma.

Ifrågasätts kan emellertid, huruvida icke med hänsyn till nu rådande utomordentliga förhållanden på bränslemarknaden ur ren skogsvårdssynpunkt 1917 års lagstadgande bör inskränkas därhän, att vedavverkning utöver avverkningsrättsägarens — och även skogsägarens — oundgängliga husbehov icke får äga rum annat än efter utsyning av vederbörande skogstjänsteman.»

Med anledning av vad de bägge länsstyrelserna sålunda anfört har domänstyrelsen i förnyat utlåtande den 23 februari 1918 yttrat följande:

¹⁾ Sistnämnda förslag framställdes av överjägmästaren i dennes yttrande till domänstyrelsen.

»Såsom av Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Västerbottens och Norrbottens län utlåtanden framgått hava dessa myndigheter haft skilda åsikter om behovet av att medelst särskilt tillägg till förordningen den 19 juni 1917 förhindra, att innehavare utav avverkningsrätt till skog inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland, upplåten under tiden den 1 januari 1916—den 23 juni 1917, skulle kunna tillskansa sig större förmån än som vid upplåtelsen varit avsedd.

Beträffande vad Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län anförde om domänstyrelsens utlåtande av den 15 december 1917, så synes det emellertid, som om sagda myndighet icke beaktat, att styrelsen dock föreslagit ändrad lydelse av § 1 i förordningen den 19 juni 1917 och först sedan hemställt, att skogsingenjören Almlöfs framställning i övrigt icke måtte till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föränleda.

I och med den föreslagna ändringen borttagas nämligen enligt styrelsens förmenande fullständigt verkningarna framåt av nyssnämnda förordning både i fråga om avverkningsrätter upplåtna efter den 1 januari 1916 men före den 23 juni 1917 och sådana, som upplåtits efter sistnämnda dag och tilldess den av domänstyrelsen föreslagna ändringen hunnit upphöjas till lag. Styrelsen får i detta sammanhang framhålla, att styrelsen ej är fullt övertygad om riktigheten av Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Norrbottens län uttalande, att enligt vanliga civilrättsliga regler ett avverkningskontrakt till sin omfattning vore beroende allenast av lagbestämmelser, som gällde vid avtalets ingående.

Vidkommande åter de fall, då med stöd av förordningen den 19 juni 1917 en innehavare utav avverkningsrätt lyckats bereda sig vid upplåtelsen icke avsedd förmån, eller så att säga verkningarna tillbaka av samma förordning, till dess den samma blivit av någon annan författning ersatt eller ändrad, torde i allt fall domänstyrelsens påstående, att skadan redan vore skedd, icke kunna anses vederlagt, då väl ej ett sådant tillägg till nämnda förordning, som Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län förordat, skulle kunna omintetgöra en redan skedd skogsskövling.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i sistnämnda län har vidare i fråga om det av skogsingenjören Almlöf väckta förslaget att komplettera 1917 års förordning med liknande tilläggbestämmelser som förordningen den 18 juni 1915 i avsikt att bereda avverkningsrättsupplåtare nödigt rättsskydd uttalat, att den anmärkning, domänstyrelsen framställt emot förslaget, såsom varande otänkbart lärer få förfalla, då dess motsvarighet redan förefunnits uti föregående lagstiftning i ämnet.

Domänstyrelsen, som nödgas vidhålla sin förut uttalade åsikt i nämnda avseende, anser sig emellertid böra något uppehålla sig vid åsyftade tilläggbestämmelse till förordningen den 18 juni 1915, som har följande lydelse: 'dock att för fastighet, som är besvärad av avverkningsrätt, upplåten före förordningens trädande i kraft, avverkningsbelopp, varom i § 3 sägs, ej må sättas högre än på grund av hittills tillämpade regler skolat ske, där ej' etc. Denna bestämmelse, som icke förefanns i Kungl. Maj:ts proposition i ärendet, har tillkommit på riksdagens tillskyndan och under huvudsakligen den motiveringen, att fastighetsägarens intressen borde tillgodoses gentemot innehavaren av avverkningsrätt och detta särskilt, sedan de i § 3 angivna reglerna för undermåligt virkes avverkning till avsalu syntes riksdagen syfta till intensivare skogsbruk och därmed större avverkningar än hittills. Med dessa regler för avverkning av undermåligt virke till avsalu torde riksdagen hava åsyftat vad som i andra punkten av nämnda § sägs, nämligen: 'Finnes dylik av-

verkning överensstämma med grunderna för en god hushållning med skogen etc. Dessa regler eller bestämmelser hava ersatt föreskriften i § 3 av förordningen den 24 juli 1903 angående åtgärder till förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län, där mom. 1 stadgar: 'Är skog av beskaffenhet att för dess ordentliga skötsel och vård fordras avverkning av undermåligt virke' etc.

Båda dessa författningar föreskriva, att vid utsyning av undermåligt virke hänsyn skall uteslutande tagas till skogsskötselns och skogshushållningens fordringar, och lärers så också vid utsyningarna hava tillgått, oberoende av att dessa bestämmelser formulerats olika i nämnda författningar. Ett successivt nedgående vid dessa utsyningar till en lägre dimension å de utstämplade träden i samma mån dessa kunnat vinna avsättning är fullt överensstämmande med skogsvårdens och skogshushållningens fordringar och sålunda även med de regler för avverkning, som angivits både uti 1903 och 1915 års förordningar angående utsyning av så kallad undermålig skog.

Ifrågavarande tilläggsbestämmelse till förordningen den 18 juni 1915, vilken avser skogar, för vilka hushållningsplaner icke upprättas och för vilka avverkningsbeloppet — där ej visst avtal härom funnits emellan markägare och avverkningsrättsinnehavare — alltid bestäms med hänsyn till vid tiden för utsyningen förhandenvarande avsättningsmöjligheter, har, för så vitt för domänstyrelsen är bekant, icke kunnat tillämpas. Ätminstone har i förenämnda hänseende ännu ej något prejudikat erhållits eller ens fråga om bestämmelsens tillämpande genom hos domänstyrelsen anförda besvär bragts under prövning.

Då styrelsen sålunda svårigen kan tänka sig en tillämpning av förenämnda tilläggsbestämmelse, som dock hänför sig till en stämplingsåtgärd genom vederbörande skogstjänsteman, synes det styrelsen fortfarande otänkbart att genom en liknande tilläggsbestämmelse i fråga om den i § 1 förordningen den 19 juni 1917 frigivna vedavverkningen kunna råda bot mot farorna för skogsskövling vid upplåtande av avverkningsrätt.

Denna fara för skogsskövling, som nu förefinnes, antingen skogen är upplåten på avverkningsrätt eller ej, och som med hänsyn till nu rådande oerhört uppdrivna priser på ved torde vara för handen till den grad, att även markägaren själf faller för frestelsen att för hårt beskatta sin skog, den avvärjes ej med sådana tilläggsbestämmelser, som förordats, utan allenast genom en ändring av § 1 i sistnämnda förordning.

Domänstyrelsen, som vill hålla före, att styrelsen i sitt utlåtande den 15 december 1917 tillräckligt utförligt motiverat sitt förslag till sådan ändring av nyssnämnda paragraf, får beträffande den invändning Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län gjort emot förslaget, att avverkning av ved utan föregående utsyning skulle få äga rum endast i fråga om försäljning till enskilda, erinra, att just sådant allmänt orsksbehov av ved såsom i fråga om skolor, sjukhus med mera är så konstant, att detsamma i god tid kan förutses och därför också bör kunna fyllas med i behörig ordning utsynat virke.

I det att domänstyrelsen gentemot Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län såsom stöd för sitt uttalande angående huru uttrycket 'oundgängligt husbehov' kunde i omnämnt sammanhang tolkas, får åberopa vad vederbörande departementschef i propositionen till 1903 års riksdag angående ny dimensionslag

såsom motiv för denna lag anført beträffande just tolkningen av nämnda uttryck, anser sig styrelsen till fullo hava vederlagt de av Kungl. Maj:ts befallningshavande mot styrelsens utlatande den 15 december 1917 gjorda erinringarna.

Under återopande av vad som sålunda anförts får domänstyrelsen i underdånighet framhålla, att styrelsen icke finner anledning frångå sitt i utlåtande den 15 december 1917 framlagda förslag.

Beträffande vidare de önskemål, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västerbottens län uttalats i frågor rörande den så kallade dimensionslagen, som icke i detta ärende förut berörts, nämligen i fråga om dels ett förtydligande av uttrycket oundgängligt husbehov, dels föreskrift att avverkningsrättsinnehavare ej må tillåtas utöver eget husbehov utnyttja sin avverkningsrätt annorlunda än efter utsyning av vederbörande skogsstatstjänstemän, får domänstyrelsen beträffande det ifrågasatta förtydligandet framhålla, att om de stora svårigheter, som synas skola möta vid ett försök att exakt definiera uttrycket oundgängligt husbehov, kunna övervinnas, mycket därigenom skulle vara vunnet. I fråga åter om den föreslagna undantagslagstiftningen beträffande skog, som upplåtits på avverkningsrätt, får styrelsen förklara sig icke kunna förorda densamma dels av den anledning att, såsom förslaget formulerats, det kan innebära, att jämväl fullmålig skog skulle falla under utsynings tvång, och medföra en utvidgning av en lag, som i stället allmänt anses böra till sin omfattning i största möjliga grad inskränkas, dels också med hänsyn därtill att en skogsvårdslag bör så uppbyggas, att skogsvårdens krav alltid bliva tillgodosedda oberoende av i vilkens ägo skogen befinner sig.

Däremot synes den tanke, som legat till grund för av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län ifrågasatt tillfälligt förbud för vedavverkning utöver avverkningsrättsinnehavares och skogsägares eget husbehov utan föregående utsyning mera tilltalande. Såsom ett nästan oöverkomligt hinder emot en sådan tillfällig inskränkning i den eljest medgivna vedavverkningen utan föregående utsyning uppställer sig emellertid svårigheten att med den reducerade personal, som står till buds, medhinna alla de utsyningar, som härav skulle bliva en följd. Domänstyrelsen, som håller före, att med av styrelsen föreslagen ändrad lydelse av § 1 förutnämnda förordning den 19 juni 1917 de i detta ärende framhållna vådorna för skogarna inom Västerbottens och Norrbottens läns kustland i huvudsak skulle bliva omintetgjorda, anser sig därför ej böra förorda vad Kungl. Maj:ts befallningshavande i Norrbottens län sålunda föreslagit.»

Vad först angår 1 § i förevarande förordning enligt dess lydelse genom förordningen den 19 juni 1917, har nu gjorts gällande, att den genom sistnämnda förordning vidtagna ändring, att tillstånd till avverkning av växande, undermåliga träd ej erfordras, »där det avverkade virket skall upphuggas till ved för att inom det område, där denna förordning äger tillämpning, användas till oundgängligt husbehov», medför risk för att i synnerhet vissa lämpligt belägna skogar skulle fullständigt skövlas. Någon fruktan för att en dylik eventualitet skulle inträffa genom att vedavverkningen för husbehov frigavs hade dock ej kommit till synes, vare sig i de framställningar från Västerbottens läns

Departements-
chefen

landsting, hushållningssällskap och länsstyrelse, som föranledde sagda författningsändring, eller i de över dessa framställningar avgivna yttrandena av överjägmästarna i de fyra nordligaste distrikten.

Domänstyrelsen yttrade i sitt utlåtande, att styrelsen funne det välbetäukt, om brännved utan föregången utsyning finge till enskilda för förbrukning avverkas och säljas oberoende av belägenheten av den fastighet, varå avverkningen ägde rum, samt att i fråga om brännveds-avverkningens frigivande under »vissa villkor» det relativt låga rotvärde, som dock alltjämt erhöles å vedvirket, ej skulle komma att locka till skogsskövling. Beskaffenheten av dessa villkor framgår av styrelsens förslag till lagtext, enligt vilket tillstånd till avverkning ej skulle vara erforderligt »i fråga om till kastved upphugget virke, som försålts till enskilda inom orten för egen förbrukning». Denna formulering undergick i propositionen ändringar, som betecknades såsom varande av allenast redaktionell natur. Domänstyrelsen har emellertid velat göra gällande, att de sålunda vidtagna jämkningarna i ordalagen medfört en i sak väsentlig utvidgning av avverkningsrätten.

Av ovan anförda framställningar och utlåtanden synes i varje fall framgå, att den 1917 vidtagna ändringen i 1 § har möjliggjort större avverkning av undermålig skog än som kan anses förenligt med god skogshushållning. Det kunde ifrågasättas, om ej under sådana förhållanden det riktigaste vore att återgå till den ursprungliga avfattningen av lagrummet och sålunda fordra utsyning, så snart ej avverkningen sker för oundgängligt husbehov inom skifteslaget, där fastigheten är belägen, eller angränsande skifteslag. Emellertid torde de orsaker, som föranledde förra årets lagändring, alltjämt vara för handen och motivera en lättnad i utsyningstvånget. Särskilt med hänsyn till önskvärdheten att underlätta bränsleanskaffningen i dessa trakter läser sålunda avverkning till brännved av undermåligt virke utan föregående utsyning böra tillåtas, därest det avverkade virket skall användas för oundgängligt husbehov inom förordningens tillämpningsområde. Då det i domänstyrelsens förslag till formulering säges, att virket skall vara avsett för förbrukning »inom orten», torde därmed ej åsyftas annan lokal begränsning än till det område, för vilket förordningen är tillämplig. För övrigt synes mig domänstyrelsens förslag böra i huvudsak godkännas såsom innefattande lämpliga inskränkningar i nu gällande bestämmelser. Virket torde sålunda böra hava före avverkningen försålts till förbrukare ävensom före avforslingen hava upphuggits till ved. Därigenom vinnes, att avverkning ej får ske för försäljning till uppköpare, liksom även större möjlighet beredes att kontrollera, för vilket ändamål virket skall användas. Beträffande tolk-

ningen av begreppet »husbehov» kan det knappast vara lämpligt att i denna speciella lag försöka uppställa en definition å »husbehov». I likhet med länsstyrelsen i Västerbottens län finner jag det dock uteslutet att under »husbehov» innefatta bränslebehovet för exempelvis regementen, industriella anläggningar o. d. Icke heller torde bränslebehovet för skolor, kyrkor, tingshus etc. kunna betecknas såsom oundgängligt husbehov. Huruvida avverkning för sistnämnda behov ändå bör tillåtas utan utsyning, vilket överjägmästaren i Umeå distrikt och länsstyrelsen i Västerbottens län förordat, men domänstyrelsen på angivna grunder avstyrkt, synes mig tveksamt. Övervägande skäl torde dock tala för domänstyrelsens mening; dock lär livsmedelsnämnd eller därmed jämförlig kommunal institution inom förordningens tillämpningsområde böra jämsättas med enskild förbrukare. I enlighet härmed har sålunda ett förtydligande skett i förslaget.

Vad därefter angår det andra spörsmål, som i de ingivna framställningarna berörts, eller rättsförhållandet mellan jordägaren å ena sidan och innehavaren av en redan upplåten avverkningsrätt å den andra, så har från flera håll gjorts gällande, att den 1917 vidtagna lagändringen medfört en opåräknad och oskälig förmån för avverkningsrättens innehavare, i det denne erhållit en mera utsträckt avverkningsrätt än vid upplåtelsen avsetts. Och det föreslås ett lagstadgande av innehåll, att avverkningsrättens innehavare icke må erhålla större rätt till skogens nyttjande än som medgavs enligt den vid tiden för upplåtelsen gällande lagstiftning. Bland de hörda myndigheterna ha de fyra överjägmästarna i de ifrågavarande distrikten och länsstyrelsen i Västerbottens län förordat en dylik lagbestämmelse, medan domänstyrelsen avstyrkt densamma.

Huruvida den föreslagna ändringen av 1 § skulle, såsom domänstyrelsen förmenar, fullständigt borttaga verkningarna framåt i förevarande avseende av 1917 års lagändring, synes mig vara beroende av, i vad mån även efter det föreliggande förslaget antagande någon väsentlig utvidgning i avverkningsrätten kvarstår i förhållande till vad 1915 års lag enligt dess ursprungliga lydelse medgav. Det kan visserligen göras gällande, att den vidtagna lättningen i utsyningstvänet överhuvud icke äsyftat en ökad avverkningsrätt i den meningen, att större virkesbelopp skulle få avverkas än som kunde medgivas av skogstjänsteman vid utsyning i vederbörlig ordning. Men faktiskt kan givetvis en ökad avverkning bli följderna av utsyningstvänets mildrande, och utredningen i ämnet synes giva vid handen, att så även skett. Jag finner det helt naturligt, att detta betraktas såsom en orättvisa av de fastighetsägare,

vilka upplåtit avverkningsrätter före lagändringen i fråga och nödgas finna sig i att avverkningsrätternas innehavare tillgodogöra sig möjligheterna till ökad avverkning. En särskild lagbestämmelse till förekommande av denna orättvisa synes mig påkallad. Lämpligast torde vara att bibehålla utsyningsstvänet för innehavare av avverkningsrätt i samma utsträckning som före 1917 års lagändring, där ej fastighetsägaren annorlunda medgiver.

Den föreslagna avfattningen av 1 § har föranlett ett tillägg till straffbestämmelserna i 9 §.

Departementschefen uppläste härefter det av honom omförmälda förslaget till förordning om ändrad lydelse av 1 och 9 §§ i förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken. Under framhållande att lagförslaget borde träda i kraft så snart som möjligt under innevarande år, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Till vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet skulle med den lydelse bil. — vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.